

Werk

Titel: Herbarium Amboinense, plurimas conplectens arbores, frutices, herbas, plantas ter...

Jahr: 1743

Kollektion: Zoologica

Werk Id: PPN369546733

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PID=PPN369546733> | LOG_0214

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=369546733>

Terms and Conditions

The Goettingen State and University Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Goettingen State- and University Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept the Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Goettingen State- and University Library.

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Contact

Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen
Georg-August-Universität Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen
Germany
Email: gdz@sub.uni-goettingen.de

CAPUT VIGESIMUM SEXTUM. XXVI. H O O F D S T U K.

*Corallaria latifolia. Zaga Pobon.**De breedbladige Coraal-dragende Boom.*

Corallaria latifolia quoad folia parvam cum præcedenti habet similitudinem, cæterum arbor etiam est silvestris & alta, aliquando binas ulnas in diametro crassa. Ejus coma densa est per frequentes foliorum rachides. Folia autem per tria & quatuor paria sibi obponuntur, in pari extremo, quod cæteris longius est, quæ plerumque quatuor pollices longa sunt, unum lata, superius angustata in brevem firmumque apicem, suntque glabra, & firma, obliquis & intricatis venis pertexta, parumque protuberantibus, rachides quoque foliosæ ad ortum geniculatæ sunt, atque inferiora folia dimidio minora sunt superioribus, unde & a prioribus multum differunt, uti & multo etiam pallidiora sunt. Flores longis ex racemis dependent, prioribus fere similes.

Fructus a præcedentibus differunt, sunt enim parvæ rotundæ siliquæ, magnitudine biobuli, in apicem incurvum desinentes, duræ, & externe nigricantes, quævis autem siliqua unicum tantum continet officulum, raro geminum, officula vero cum antecedentibus conveniunt, sed plerumque sunt majora, & ex trigono oblonga, unum enim latius, cui venula adhæret, latius est, nec illud speculum gerunt per lineam parallelam formatum, uti præcedentia, sunt porro durissima, corallii rubrum gerentia colorem, & splendentia, interne similem habent substantiam, atque magnitudinem unguis digiti indicis; trunci cortex glaber est, lignum album, & durum.

Nomen. Latine *Corallaria latifolia*. Malaice *Zaga & Aylaru Pobon*, quod commune est nomen cum præcedenti, sed ad distinctionem additur *latifolia* & *parvifolia*.

Locus. Raro obcurrit in Amboina, paucæ quædam hujus arbores inveniuntur in remotis Lariques montibus, & in sinu ipsis vicino Ley, uti & in Oma. Notæ quoque sunt in Banda, Cerama Orientali, & Macassar.

Ufus. Parvum quoque præbet usum, ejus enim forma haud elegans est, unde neque apud ædes plantatur; ejus vero officula magis expetuntur quam præcedentis, quum læte magis rubeant, & in amuleta duci melius possint, & circa collum gestari instar Corallorum, alioquin ab aurificibus etiam adhibentur ad cohibendum, uti de prioribus fuit dictum, sed ex defectu potissimum veræ Zagæ, quæ ad hoc opus melius conducit.

Radices effossas quidam servant ad usum Medicum, supra porphyritum enim contritæ, & cum aqua propinatæ, abdominis tormina tollunt, quæ ex bile vel ardore caussantur.

Corallaria latifolia heeft aangaande de bladeren, kleene gelykenisse met de voorgaande, 't is anders mede een booge Wout-boom, zomtyds twee vademen in de rondte beslaande. De kruyn is mede digt van ryskens en loof; de bladeren staan met 3. en 4. paren tegen malkanderen, met een alleen voor uyt, dat langer is als de andere, die in 't gemeen 4. duymen lang zyn, ruym een dito breed, voor toelopende in een korte styve spits, glad en styf, met schuynze en verwerde aderen, die weinig uytspuylen; ook hebben de blad-dragende telgen by baren oorspronk een dik knietje, de agterste half zo groot als de voorste, dierhalven van de voorgaande veel verschillende, gelykze ook veel doodser-groen zyn. Het bloeyzel hangt na malkander aan lange steelen, het voorgaande meest gelyk.

De vruchten verschillen wederom van het voorgaande, want het zyn kleene ronde bouwen, in de grootte van een dubbelde stuyver, voor met een kromme spits, hard, en swart van buyten, hebbende ieder bouwte maar een korf van binnen, en zelden twee. De korls komen met het voorgaande over een, maar doorgaans grooter, en uyt den driekanten langwerpiger, hebbende de eene hoek, daar 't adertje gestaan heeft, wat breeder, en hebben dat spiegelte niet van de parallele linie gemaakt, als 't voorige, voorts mede steen-bard, coraal-rood, en blinkende, van binnen van diergelyke substantie in de grootte van een nagel van de voorste vinger: De schorsse des stams is effen, het hout wit, en hard.

Naam. In 't Latyn *Corallaria latifolia*. Op Maleyts *Zaga* en *Aylaru Pohon*, gemeen met 't voorgaande, dog tot onderscheyd met byvoeging van groot en kleenbladige.

Plaats. Hy word weinig gevonden in Amboina, eenige weinige vind men in 't afgelegene gebergte omtrent *Larique*, en de daar by gelegene bogt *Ley*, als mede op *Oma*. Zy zyn mede bekend in *Banda*, *Oost-Ceram*, en op *Macasser*.

Gebruik. Zyn gebruyk is mede kleen, want hy heeft geen mooye gedaante om by de buyzen te planten, maar de korls werden meer gezogt dan 't voorige, om datze blyder-rood zyn om aan snoeren te rygen, en als Coralen te dragen, andersints werdenze van de Goud-smeden tot 't folderen gebruykt, gelyk van de voorige gezegt is, dog mede by gebrek van regte *Zaga*, die daar toe veel beter is.

De wortelen uytgegraven bewaren zommige tot *Medicynen*, want op een steen gewreven, en met water ingenomen, genezen zy 't krimpzel des buyks, dat van gal of bitte komt.

*Tabula Centesima Decima**De hondert en tiende Plaat*

Ramum exhibet *Corallaria latifolia*.
Ubi Litt. A. ejus siliquam,
B. Vero officulum seminale denotat.

Vertoont een Tak van de breedbladige *Coraal-dragende-Boom*.
Alwaar Litt. A. deszelfs vrucht,
En B. de korls aanwyft.

